

TIDSKRIFTEN

STAD

Debatt och
reflexion om
urbana landskap

30

SEP
2020

Pris: 99 kr

The cover image shows a perspective view of a multi-lane road with a car in the distance. The road is flanked by modern buildings and trees. A large, semi-transparent orange circle is superimposed over the scene, framing a portion of the city skyline and a bright, cloudy sky. The overall color palette is muted, with the orange circle providing a strong contrast.

DET BORTGLÖMDA LANDSKAPET

DESSUTOM: Återhämta dig på jobbet | Arkitekturkollo i Borlänge | Hon har fokus på staden

Arbetsplatser ska gynna åter- hämtning

Det finns mycket forskning som visar att utevistelse, utemiljö och naturintryck är viktiga. Men hur kan forskningsresultaten bli verklighet på våra arbetsplatser?

TEXT: ANDERS RASMUSSEN

Det här projektet handlar om att utemiljön och naturintryck ska kunna bli en resurs, säger Anna Bengtsson, forskare och adjunkt vid SLU.

Hon är projektledare för det Vinnovafinansierade projektet *Restorativ arbetsplats*, ett innovationsprojekt som drivs av ett antal aktörer i fastighetsbranschen tillsammans med SLU som agerar projektkoordinator. Projektet syftar till att utveckla en certifieringsmetod för att främja restaurativa arbetsplatser. I steg två, som avslutas nu i höst, har verktyg vidareutvecklats för värdering och analys av naturintryck både exteriört och interiört.

Den omfattande forskning som skett vid SLU, under bland annat professor Patrik Grahns ledning, har lett fram till en identifikation av åtta så kallade upplevelsekaraktärer: *rofylld, rymd, vilt/natur, lustgård, artrikt/lummigt, kulturhistoria, allmänning* samt *centrum/fest*.

– Det här projektet tycker vi är väldigt viktigt just för att det tar vara på

forskning som har pågått under flera decennier och som visar att det inte bara handlar om grönt eller inte grönt, utan om olika kvaliteter av grönska som är viktiga för människors välbefinnande, för kreativitet och arbetsglädje och för att kunna vara produktiv på sin arbetsplats, säger Anna Bengtsson.

Karaktärer bedöms

Med hjälp av ett protokoll kan man undersöka hur väl de åtta karaktärerna representeras i en fastighet. Därefter bedöms karaktärerna utifrån ett hundratal mer operativa kvaliteter. Arbetsmiljöns förmåga att bidra till såväl avkoppling som stimulans, gynna empatiskt samarbete, kreativitet, kommunikation och lärande dokumenteras. För att förenkla arbetet med protokollet har en app tagits fram under andra steget i projektet.

Emily Hansson har jobbat som hållbarhetssamordnare på Hemsö i ungefär ett år och blev involverad i projektet direkt när hon påbörjade tjänsten. Hon har en bakgrund i fastighetsbranschen, men →

Forskning vid SLU har identifierat åtta olika viktiga karaktärer för vår upplevelse av en miljö: rofylld, rymd, vilt/natur, lustgård, artrikt/lummigt, kulturhistoria, allmänning samt centrum/fest. Foto: Titti Olsson

FOTON: ANDERS RASMUSSEN

Emily Hansson, Hemsö, Elin Alm, Tengbom arkitektkontor, Anna Bengtsson, SLU.

inte i den här typen av fastigheter eller projekt. Hemsö arbetar med samhällsfastigheter och förvaltar flera skolor, äldreboenden och även en del byggnader för rättsväsendet. När det gäller skolor vill Hemsö som fastighetsägare jobba med social hållbarhet och utveckla arbetsmiljön för barnen, vilket fick dem att gå med i projektet. Hemsö har vidare utvecklat de erfarenheter de gjort under Vinnovaprojektet till ett internt projekt som fått namnet Skolgårdsljyftet.

Stöd av landskapsarkitekter

Hemsö har i Vinnovaprojektet jobbat med förskolor, grundskolor och även en gymnasieskola i Sankt Larsparken i Lund.

– Jag tycker inte man behöver någon bakgrundskunskap för att använda projektverktyget, det är ganska enkelt att komma igång att jobba med karaktärerna. Vi har även samarbetat med landskapsarkitekter som kan det här ännu bättre, säger Emily Hansson.

Hemsö har använt protokollet och inventerat miljöerna tillsammans med landskapsarkitekter, där de undersökt vilka karaktärer som skolorna har lite respektive mycket av. Sedan har landskapsarkitekterna tagit fram ett förslag på hur de kan utveckla och förbättra skolgårdsmiljön. Åtgärderna kan handla

om att bygga en scen, plantera växter, skapa samlingsplatser eller bygga en pergola.

Arbetet i projektet har lett till att Hemsö upptäckt ett antal små insatser som gett stor effekt såväl i förskolor och grundskolor som i gymnasieskolan. En sådan insats var när man byggde en scen som samlingsplats, som gav poäng för karaktären "centrum/fest". Det blev mycket uppskattat. På gymnasieskolan användes scenen till studentutspringet denna speciella "coronavår".

Ny erfarenhet

Hemsö har inte jobbat forskningsbaserat på det här sättet förut, berättar Emily Hansson.

– Tidigare har det handlat mer om planerat underhåll och vad hyresgästerna har önskat, till exempel att köpa in nya gungor eller liknande. Det är verkligen en stor förändring att arbeta utifrån protokollet och de åtta karaktärerna. Man ser att det är evidensbaserat och att skolgårdarna blir en mycket bättre miljö.

Reaktionerna från hyresgäster har också varit positiva.

– Det är jättekul och det känns som ett uppskattat projekt att jobba med, där vi verkligen kan göra en stor insats, säger Emily Hansson.

Eftersom projektet handlar om arbetsplatser är många av kvaliteterna relevanta även för inomhusmiljön. Elin Alm, inredningsarkitekt på Tengbom arkitektkontor i Malmö, tycker att fördelarna med att jobba med bedömningschecklistan är att det ger en konkret bild tidigt i processen.

– Istället för att man pratar om att man vill ha mycket grönska i kontorsmiljöerna, eller att man gärna jobbar med naturmaterial, så ritar man in och räknar på precis hur mycket grönska man har i de olika miljöerna. Vi har ritat in och räknat precis hur många procent av golvytan som täcks av interiöra växter och det har jag aldrig gjort i ett projekt tidigare, säger hon.

MER OM PROJEKTET

...

Vinnova-projektet har den formella rubriken *Avstressande utemiljökväligheter i arbetsområden för ökad trivsel, samarbete och produktivitet*. Totalt är 16 olika parter involverade i projektet. Åtta av dessa tillhör kategorin fastighetsägare: Akademiska hus, Atrium Ljungberg, Hemsö, Malmö universitet, Region Jönköpings Län, Region Skåne, Stockholms stad/Fastighetskontoret samt Vacse.

Fyra parter representerar användarsidan som hyresgäster i fastigheter ägda av Akademiska hus: Lunds universitets byggnadsavdelning, Medicinska fakulteten vid Lunds universitet, Karolinska Institutet samt Institutionen för naturgeografi vid Stockholms universitet. En part representerar både fastighetsägare- och användarsidan – Krinova i Kristianstad. Dessutom har, utöver SLU som leder och koordinerar projektet, forskningsinstitutet Rise och Tankesmedjan Movium vid SLU en aktiv roll i projektet.

Sök Movium på YouTube, där finns filmen Restorativ arbetsplats.

Steg tre

Nu under hösten 2020 ska steg två slutrapporteras till Vinnova och ansökan för steg tre skickas in. Steg tre handlar om implementering av verktyget och appen i samhällsbyggandet. Det förs en diskussion om hur projektets kunskap och verktyg ska leva vidare efter projekttidens slut, och hur utbildning och certifiering ska hanteras.

En annan aspekt inför steg tre kan vara att testa verktyget för att hitta förbättringspotential i samband med en rad andra situationer, till exempel områden för *stormwater treatment* och vägreservat. Tanken skulle inte vara att ändra huvudinriktningen – ökad produktion och trivsel, bättre arbetsklimat och mindre stress – utan att se om verktyget kan vara mer generellt användbart. Inte minst utifrån att verktyget redan sträcker sig 400 meter från våra arbetsplatser, i zonen som kallas ”grannskap”. Det gör att i princip alla urbana miljöer på ett eller annat sätt redan inkluderas. ●

FOTO: TITTILOLSSON

wesp.no
POST@WESP.NO
TEL. +47 67 17 75 00

wesp

Möbler för att umgås,
trivsel och levande rum
– både ute och inne.